

BASIN İŞLETMELERİNDE FİNANSAL YÖNETİMİN ÖNEMİ

T.Uğur DAI*
Tolga KARA*

Abstract

The aim of this article is to explain the important role of financial management in media sector. High rates of inflation and the cost of financing technology increases the amount of capital required. The goal of profit maximization and social responsibility should be taken into account as well as the expectations of workers, customers, investors, creditors and various interest groups in Turkish press industry. If the economical power is provided by efficient financial management it will be easier to use the power for serving in the interest of public.

.....

Basın işletmeleri, bilgi ve haber üretirken aynı zamanda sınai bir üretimin oluşmasını sağlayan, yarı kamusal mal ve hizmet üreten birer işletme konumundadırlar.

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölüm, Basın Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı Başkanı

* Arş. Gör., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Basın Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı.

Bu işletmeler, tarihten gelen toplumu bilinçlendirme ve kamuoyu yaratma misyonlarının yanına, günümüzün ekonomik koşullarının gerekli kıldığı kar ederek hayatta kalma zorunluluğunu da ekleyerek bir “ticari işletme” haline gelmişlerdir.

Ancak, her ticari işletmede olduğu gibi basın işletmeleri de faaliyetlerini yürütürken çeşitli baskı ve çıkar çevrelerinin etkisi altındadırlar. Kamuoyunu aydınlatma, bilgilendirme, yerine göre yönlendirme işlevlerini yerine getiren basın işletmelerinin, sözü edilen baskı ve çıkar çevrelerinin etkisinden kurtulabilmeleri, varlıklarını kendi ayakları üzerinde devam ettirebilmeleri, özgür ve tarafsız yayıncılık anlayışına gazeteciliğin etik kuralları çerçevesinde bağlı kalabilmeleri için sağlam bir finansal yapıya sahip olmaları gerekmektedir.

Ticari bir işletme olma özelliğinin bir sonucu olarak, kar amacı güden ve yüksek tirajı hedefleyen basın işletmeleri, girdi fiyatlarındaki artışlar, teknolojik yenilenmeyi gerektiren pahalı yatırımlar, promosyon ihtiyacının yarattığı ek mali külfetler, pazarlama ve dağıtım aşamasında yaşanan güçlükler sebebiyle kimi finansal sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Globalleşen ve gelişen dünya ekonomisinin yarattığı finans gerçeği, basın işletmelerini de derinden etkilemektedir. Bu çerçevede, kendi ayakları üzerinde durabilmek, sektördeki diğer işletmelerle yarışabilmek ve toplumsal görevlerini yerine getirmek isteyen basın işletmelerinde de finansal yönetim ön plana çıkmıştır.

Çağın getirdiği ekonomik ve siyasal konjonktür gereği, basın işletmelerinin mali yapısı, rekabet gücü, karlılığı, faaliyetleri sonucu oluşan verimliliği gibi konular da çeşitli çevrelerin ilgi alanına girmiştir.

Günümüzde ekonominin, siyasetin ve toplumsal hayatın temel taşı oluşturan basın işletmelerine ait finansal bilgilerle farklı taraflar ilgilenmektedir. İşletme sahipleri, yöneticiler, devlet, işletme çalışanları, kredi kurumları, alıcılar, satıcılar ve potansiyel yatırımcılar olarak sıralanabilecek söz konusu tarafların finansal bilgilere olan ilgileri kendi amaçlarına göre farklılıklar göstermektedir. Bu bilgiler ise, muhasebe sisteminden elde edilen temel mali tablolar aracılığıyla ilgililere sunulmakta ve ileriye dönük alacakları kararlarda etken olmaktadır.

Devlet, vergi sebebiyle her ekonomik kuruluşun zorunlu bir ortağıdır. Bu nedenle hem kendi payına düşeni hesaplayabilmek hem de diğer ortaklarının durumu ile karşılaştırabilmek için işletmenin durumunu izlemektedir.

Potansiyel yatırımcılar, ellerindeki birikimin sağlıklı değerlendirilmesi açısından, doğru yatırım kararları vermek adına bu işletmenin faaliyetlerini izlemekte ve değerlendirmektedirler.

Finans çevreleri ve kredi kurumları, kendilerinden finansman talebinde bulunan gazetelerin kredi kararlarını verme aşamasında, işletmenin faaliyetlerini incelemektedirler. Finans çevreleri için önemli olan, verecekleri kredinin geri dönebilme kabiliyetinin olmasıdır.

İşletmede çalışanlar için işletmenin durumu, geleceğe dönük bir güvence niteliğinde olduğu gibi ücretlerinin saptanmasında da ayrıca önemlidir.

Yöneticiler, işletmenin bütünü ile her şeyinden sorumludurlar ve işletmenin mali durumunu sürekli izlemek ve gerekli önlemleri zamanında almak durumundadırlar.

Sermaye sahiplerinin, gerek öz gerekse yabancı sermaye sahibi olarak işletmenin mali durumu ile ilgilenmesi, geleceğe dönük bir teminat sorunu olduğu gibi bu grupların çıkarlarının bir gereğidir.

Bütün bu çıkar gruplarına istedikleri bilgileri verecek ve özellikle teşhislerini kolaylaştıracak sonuçlar, muhasebe faaliyetleri neticesinde elde edilen gelir tablosu ve bilanço gibi mali tablolardan sağlanmakla birlikte, bu sonuçların karşılaştırmalı mali tablolar analizi, yüzde yöntemi ile analiz, trend analizi ve rasyolar yöntemi ile analiz gibi çeşitli tekniklerle incelenmesi gerekir.

1999-2000 yılları itibariyle elde edilen verilerle büyük bir medya grubuna bağlı bir gazete söz konusu yöntemle yaptığımız analiz sonucunda, gazetenin riske kapalı bir politika izlediği saptanmıştır. Likidite yönünden bir sorun yaşamayan basın işletmesi hem faaliyetlerinde kar edebilmiş, hem de yeni teknolojilere ayak uydurabilecek yeterli finansmanı sağlamıştır. Örnek alınan gazetenin inceleme döneminde, dönen varlıkların yapısı daha likit hale gelirken, kısa vadeli borçlarındaki azalma ve öz sermayenin toplam kaynaklar içindeki payının yükselmesi, maddi duran varlıkların kısa vadeli borçlarla finanse edilmemesi, sektördeki diğer basın işletmeleriyle karşılaştırıldığında ekonomik ve finansal anlamda, Türkiye şartları ölçüsünde emniyet marjının yüksek olduğu, güvenli bir finansman tarzının benimsendiği sağlıklı bir gelişme olarak nitelendirilebilir.

Böyle olumlu bir finansal gelişme içinde olan basın işletmesinde, ekonomik bağımsızlık devamlılık kazanır ve gazetecilik mesleğinin ilkelerine uygun hareket edebilmek, hükümetlerin uyguladıkları politikalara karşı eleştirci bir tavır içinde

olabilmek, kamuoyunu sağlıklı biçimde bilgilendirmek ve yönlendirebilmek daha kolay olur. Çünkü, ekonomik bağımsızlığı olmayan medyadan kamuoyunu doğru ve çıkarısız aydınlatma beklenemez.

Türkiye’de yaşanan ekonomik krizler, kronik enflasyon ortamı, okuyucu sayısının artmaması, iletişim teknolojisindeki gelişmelere ayak uydurabilmek ve maliyetlerdeki artışlar gibi unsurlar rekabetçi piyasa koşullarında basın işletmelerini etkilemektedir. Ayrıca küreselleşmenin şart koştuğu tüm koşulları yerine getirerek “yerel medya” yapısından sıyrılıp, “küresel medya” statüsüne geçebilmek için katlanılması gereken maliyetler yüksektir.

Basın işletmelerine yapılan yatırımlarda kar oranının göreceli olarak düşüklüğü, girişimcinin, medyanın kamuoyunu etkileyebilme veya diğer faaliyetlerdeki gücünü arttırabilmek gibi getirileri gözönüne aldığı gerçeğini de göstermektedir.

Ancak şurası bir gerçektir ki basın işletmelerinde, işletmenin varlığını sürdürebilmek, hükümetleri birer finans kaynağı olarak görmemek, kamuoyunu aydınlatmak gibi sosyal işlevlerini tarafsız yerine getirebilmek, hızlı ve kaliteli yayınlar yapabilmek adına teknolojik yenilenmeyi gerçekleştirecek kaynağı sağlayabilmek ekonomik bağımsızlık ve ekonomik güçle mümkündür. Bu durum etkili bir finansal yönetimin önemini ortaya koymaktadır.

